

4. Смоков С. М. Види обмежень конституційних прав громадян у новому Кримінальному процесуальному кодексі України. *Форум права*. 2012. № 2. - С. 628-632. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_2_100 (дата звернення 21.02.2021)

5. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 лютого – 15 травня 2017 року. Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини URL: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport18th_UKR.pdf (дата звернення 21.02.2021)

Лозицький Максим Павлович
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник : Федченко Володимир Михайлович
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх

ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ

Враховуючи європейські цінності щодо захисту прав і основоположних свобод людини, домашній арешт у системі запобіжних заходів був закріплений у новому КПК 2012 року, при розробленні якого враховувалася концепція верховенства права і забезпечення судового захисту особистої недоторканності підозрюваного, обвинуваченого. Застосування тримання під вартою як запобіжного заходу дедалі рідко став застосовуватися на практиці, тому що Європейський суд не визнає його як гуманний. Тому активним науковим розробкам та дослідженням підлягають вирішення питань щодо забезпечення ефективності домашнього арешту, тому що нерідко підозрювані, обвинувачені порушують вимоги чинного КПК, наприклад, щодо недопущення залишення місця проживання взагалі або у певний час доби. І таким ефективним засобом

щодо недопущення ухилення особи від домашнього арешту вважаємо застосування Національною поліцією електронних засобів контролю.

Домашнім арештом визнається запобіжний захід, який застосовується до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого передбачено покарання у виді позбавлення волі, з метою забезпечення виконання підозрюваним або обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання ризикам, переліченим у ч. 2 ст. 177 КПК [1].

Слід вказати, що домашній арешт як запобіжний захід було передбачено у ранніх КПК Української РСР, які були прийняті у 20-х роках минулого століття. У період правління Сталіна (1924-1953) рр. домашній арешт практично не зустрічався на практиці, бо він, на думку тодішньої партійної верхівки, був занадто м'який як захід припинення та покарання і не впливав належним чином особу злочинця. На основі цих догм прийнятий КПК УРСР 1960 р. не передбачав такого запобіжного заходу. Проте, як виняток, домашній арешт застосовувався як превентивний та запобіжний процесуальний захід до підозрюваних, обвинувачених, які за станом здоров'я очевидно не могли чинити опору, завдавати шкоду процесуальним відносинам у провадженні, яким заборонялося лише покидати своє житло [2, с. 196].

Сутність застосування електронних засобів контролю при застосуванні домашнього арешту значно обмежує рамки особистої свободи підозрюваного, обвинуваченого. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій сучасні технічні засоби дають можливість оперативного отримання інформації про порушення процесуальних зобов'язань підозрюваного, обвинуваченого [3, с. 12].

Так відповідно до ст. 195 КПК ними є електронні засоби контролю, застосування яких полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який допомагає відслідковувати його місцезнаходження. Електронні засоби контролю слугують основою ефективного та оперативного контролю над підозрюваним, обвинуваченим і має активно застосовуватися щодо таких осіб.

Достатньо цікавим видається досвід зарубіжних країн, кримінально-процесуальне законодавство яких містить положення про застосування електронних засобів контролю у домашньому арешті, а також наукові дослідження, проведені в цих країнах. У США активно застосовують домашній арешт щодо підозрюваного, обвинуваченого з метою його ухилення від органів розслідування та суду. Сьогодні через поширення коронавірусної хвороби правоохоронні органи США переводять частину ув'язнених федеральних тюрм на домашній арешт [4].

Суть даного покарання за американським процесуальним законодавством полягає у встановленні визначеного законом електронного контролю над життям підозрюваного, обвинуваченого під час перебування вдома. Часто у якості цього електронного контролю виступає браслет, який надягають на зап'ястя або щиколотку підозрюваного, обвинуваченого. Приміщення обладнуються спеціальними сигналізаційними приладами. Підозрюваному, обвинуваченому забороняється вживати алкогольні напої, спілкуватися з визначеною категорією осіб, обмеження у часі щодо телефонних розмов тощо [5, с. 321].

У Франції вимоги до домашнього арешту не такі суворі. Арештований має право ходити на роботу, відвідувати усі громадські заклади лише з тою умовою, що перебування у себе в дома у вечірній час є обов'язковим, без права відлучатися у неділю. Такі заходи контролю встановлюються щодо засуджених осіб, які відбули половину терміну ув'язнення у місцях позбавлення волі. Такі особи обов'язково підлягають поліцейському контролю до завершення терміну виконання покарання. Статистичні дані свідчать високу ефективність застосування домашнього арешту: за три роки у Франції лише п'ятнадцять відбувших покарання осіб знову ставали на злочинний шлях. Такі цифри наявні через високу ефективність застосування правоохоронними органами Франції засобів електронного контролю, яка з кожним роком розширюється та вдосконалюється [6].

Зрозуміло, що особа, до якої застосований домашній арешт, не становить великої суспільної небезпеки у порівнянні з особами, які перебувають під вартою.

Частково гарантувати виконання заборони на користування електронними приладами і засобами зв'язку може встановлення відеоспостереження за жилим приміщенням, або проведення профілактичних перевірок за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого. Виявити інтернет-активність людини в соціальних мережах достатньо простою задачею, оскільки ці ресурси автоматично фіксують вхід користувача, ця інформація доступна при відвідуванні його сторінки [7, с. 100].

Отже, підводячи підсумок вважаємо розумним при обранні в якості запобіжного заходу домашнього арешту складати опис приладів, з яких може бути здійснений доступ до мережі Інтернет, із повідомленням, наприклад, операторів мобільного зв'язку про покладенні обмеження. До того ж, можна обмежити встановлений трафік. Також пропонуємо внесення наступних доповнень до ст. 195 КПК у якості нової частини наступного змісту: «Застосування електронних засобів контролю є обов'язковим щодо підозрюваного, обвинуваченого, відносно якого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту в порядку, визначеному цим Кодексом».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 01 жовтня 2020 року: Офіц. текст. Київ, 2020. 344 с.

2. Макаренко Є.І. Домашній арешт: поняття, мета, підстави і порядок застосування. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 195-202.

3. Агакерімов О.Н. Електронні засоби контролю при застосуванні домашнього арешту в кримінальному провадженні. Одеса, 2014. С. 11-13. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v21-2/3.pdf> (дата звернення 19.03.2021)

4. Луценко Є. У США частину ув'язнених із федеральних в'язниць переводитимуть на домашній арешт через швидке поширення коронавірусу у тюрмах. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-ssha-chastinu-vyazniv-perevedut-na-domashnij-aresht-cherez-poshirennya-koronavirusu-u-vyaznicyah> (дата зв. 20.03.2020)

5. Крайнюк В.Г. Домашній арешт як запобіжний захід у кримінальному провадженні. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки»*. Том 26 (65). 2013. № 2-1 (Ч. 2). С. 317-324.

6. Павлюк П. Домашній арешт: поняття, правове регулювання, перспективи удосконалення. URL: <http://glf.com.ua/domashnij-aresht-ponyattya-pravove-regulyuvannya-perspektivi-udoskonalennya/> (дата зв. 22.03.2021).

7. Гаврилюк Л.В. Деякі особливості застосування електронних засобів контролю під час досудового розслідування. *Наука і правоохоронна*. 2014. № 1. С. 97-102.

Лучко Артем Сергійович,
аспірант кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ ВНАСЛІДОК ІСТОТНОГО ПОРУШЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Відповідно до ч. 3 ст. 62 Конституції України, обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, одержаних незаконним шляхом [1]. Поняття доказів, їх ознак а також підстав визнання доказів недопустимими визначається Кримінальним процесуальним кодексом України від 13 квітня 2012 року (далі – КПК) [2]. Так, в ч. 1, 2 ст. 87 КПК передбачено, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих [Конституцією](#) та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. Суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння: 1) здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; 2) отримання доказів внаслідок